

ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК (ВО СИТЕ ЗВАЊА) ЗА НАУЧНИТЕ
ОБЛАСТИ (ДИСЦИПЛИНИ) ИСТОРИЈА НА МАКЕДОНИЈА (СРЕДЕН
ВЕК) И ВИЗАНТОЛОГИЈА НА ФИЛОЗОФСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО
СКОПЈЕ

Наставно - научниот совет на Филозофскиот факултет при Универзитетот "Св. Кирил и Методиј" во Скопје, на својата XVII редовна седница, одржана на 26.XII. 2007 година, во врска со конкурсот објавен во весникот "Утрински весник" од 5. 12. 2007 година за избор на наставник во сите звања, формира комисија по пријавата на *вонреден професор Д-р Александар Атанасовски за избор во звањето редовен професор за научниште области: Историја на Македонија (среден век) и Византитологија*, во состав: Проф. Д-р Лидија Славева, Проф. Д-р Коста Ачиевски и Проф. Д-р Елица Манева

Рецензентската комисија заблагодарувајќи Ви се на довербата, по разгледувањето на приложениот материјал и научните трудови има чест на Наставно - научниот совет на Филозофскиот факултет да му го поднесе следниов

ИЗВЕШТАЈ

1. Биографски белешки

Александар Атанасовски е роден на 19.II. 1961 година во с. Вратиславца - Делчево. Основно образование завршил во родното село и соседното с. Драмче, гимназија во Делчево 1980 година. На Филозофски факултет се запишал во 1980 година, но поради регулирање на воената обврска студиите ги започнал во 1981/82 год., истите ги завршил на 5 јули 1985 год. Во 1986 година ги започнал постдипломските студии на одделението за Историја на македонскиот народ до крајот на XIV век. Од 1. X. 1987 година е вработен како помлад асистент на Институтот за историја по предметите: Историја на македонскиот народ - среден век и Историја на Византија. Магистрирал на тема: "Пијанец во XIII и XIV век, а докторирал на тема: Македонија во XIV век.

На 3.VI 1998 година е избран за доцент, а на 14 мај 2003 година за вонреден професор по предметите: Историја на македонскиот народ – среден век и Историја на Византија.

Од изборот за вонреден професор учествувал на 15 меѓународни симпозиуми (види прилог) од кои 11 во странство. Тој е секретар на Комисијата за научни средби при Манифестацијата Гоцеви Денови, и организатор на меѓународниот симпозиум: Македонскиот национален идентитет и државотворноста на македонскиот народ, одржан 5-6 декември 2003 година во Скопје.

Бил член на две комисии за отценка и одбрана на магистерски трудови, на две комисии за отценка и одбрана на докторски дисертации. Ментор на магистерска дисертација и на повеќе дипломски работи.

2. Список на поважни објавени научни трудови

Како вонреден професор А. Атанасовски објавил повеќе научни трудови од кои ги издвојуваме:

1. Востанието на Зилотите во Солун (2342-1350). Гласник на ИНИ, 46/1 за 2002. Скопје 2003. Држејќи се до расположливите изворни податоци, проф. Д-р Александар Атанасовски во овој прилог ја расветлува положбата во Солун во периодот на граѓанска војна во Византија 1341-1347 година испреплетена и со верските превирања во тој период. Незадоволството од лошата положба и неединството на владеачките структури, населението на Солун го изразило во востание познато под името „Востание на Зилотите“. Зилотите успеале да ја преземат власта во градот, и истата ја организирале по примерот на италијанските градови држави Венеција и Генова. Но, по победата на Јован Кантакузин во граѓанска војна, а и победата на Исихазмот во верскиот спор било ставено крај на самостојноста на Солун и тој бил вклучен повторно во составот на Византија.

2. Охридската архиепископија во XIV век. Годишен зборник на Филозофски факултет-Скопје. Кн. 56. Скопје 2003. Истата статија дополнета и проширена за настаните од укинувањето до обновувањето на МПЦ е објавена во: *Slavia meridionalis, studia linguistica slavica et Balcanica*. Warszawa 2005. Врз база на расположливите извори Атанасовски во овој свој прилог се впушта во

полемика со соседните историчари по прашњата за границите на диоцезот на Охридската архиепископија; канонската положба и нејзиното искористување од световните владетели за политички цели. Притоа авторот потенцира дека границите на диоцезот на Охридската архиепископија зависеле од политичките прилики на Балканскиот Полуостров. Во однос на канонската положба на Архиепископијата, авторот го застапува гледиштето дека таа никогаш не била нарушена и без разлика под чија политичка власт се наоѓала, си останала “автокефална” и не била потчинета ниту на еден патријаршијски престол. По однос на третото прашање во прилогот Атанасовски констатира дека дејноста на Архиепископијата била користена од световните владетели за остварување на нивните политички цели. На крајот авторот заклучува дека: користејќи ги воено-политичките спротивности во услови кога се одвивал процесот на Османлиската стабилизација во внатрешноста на Балканот, Охридската архиепископија изборила поповолни услови од соседните автокефални цркви.

Во дополнувањето на прилогот што е објавен во Полска, Атанасовски се задржува на условите кои довеле до укинување на Архиепископијата, со издавање на султанско ираде во 1767 година, што значи дека укинувањето дошло со одлука на иноверен световен владетел, а не според каноните - со одржување на Вселенски црковен собор, кој е единствен меродавен орган за такви прашања. Во тој дел е даден преглед на настаните кои довеле до вклучување на епархиите од територијата на денешна Република Македонија во составот на Српската црква и последиците што денес ги трпи МПЦ од тој неканонски чин.

3. Анзберт за преминот на еден крстоносен одред низ областа “Градец”- Епохи 1-2. Година XI, Велико Търново 2003. Истото е објавено и во Списание Историја, XL 1-2. Скопје 2004. Предмет на проучување во овој прилог на Атанасовски се податоците на Анзберт за преминот на германските крстоносци низ Балканот и како тој премин се одразил на Македонија. Посебно внимание посветува на податоците што се однесуваат за “Градец”. Врз база на изворните податоци и полемичката расправа со соседните историчари, Атанасовски го одредува правецот по кој се движел дел од крстоносната војска и го лоцира локалитетот “Градец” во Пијанец. Од посебно

зачење за македонската историографија е фактот што овој прилог е објавен во Велико Трново и тоа на македонски јазик.

4. Историското образование и историографијата во Византија. *Balcanoslavica*. 32-33. Прилеп 2003. Во овој прилог авторот се зафаќа со расветлување на две прашања од областа на историјата на Византија, историското образование и историографијата. Врз база на постојните извори Атанасовски успешно се справил со предизвикот и дава преглед на развојот на историското образование и на историографијата. Притоа потенцира дека иако Византија е христијанска земја, историското образование и историографијата се развиваат под силно влијание на Антиката.

5. Велбужд како престолнина на Господин Константин и неговите вазални односи со Османлиите. Годишен зборник на Филозофски факултет- Скопје. Кн. 57. Скопје 2004. Истото е објавено и во: *Известия на исторически музеј Кюстендил*. Том X. Кюстендил 2005. Предмет на проучување во овој прилог на проф. Атанасовски е личноста и државата на Господин Константин, владетел на Источна Македонија по 1373 година. Врз база на критичката анализа на изворите, Атанасовски се впушта во безпоштедна полемика со досегашните истражувачи на таа проблематика и заклучува дека државата на Господин Константин и брат му деспот Јован Драгаш се формирала околу 1373 година со обединување на териториите што дотогаш ги владееле браќата. По смртта на постариот брат, Константин продолжил самостојно да владее, при што за престолнина првобитно го имал градот Струмица. Поради опасноста од Османлиите во 1383 година Константин ја пренел престолнината во Велбужд, каде што во 1386 година станал и вазал на Османлиите. И овој прилог на Атанасовски е објавен во Р. Бугарија на македонски јазик.

6. Византиската државна политика и Македонија. - Предавања на XXXVI Меѓународен семинар за македонски јазик, литература и култура. Охрид, 28 јули-15 август 2003. Скопје 2004. Во овој аналитичко-критички прилог на проф. Атанасовски врз база на изворните податоци е даден преглед на податоците кои што се во прилог на тезата дека Византија го користела името Македонија и Македонци со цел да ја изрази својата супрематија. Инаку, уште на самиот почеток Атанасовски потенцира дека поимот “Византија” се

зема условно и дека тоа е технички термин како име за Источната римска империја.

7. Местото на свети Наум Охридски во историјата. Предавања на XXXVIII Меѓународен семинар за македонски јазик, литература и култура. Охрид, 3-21 август 2005. Скопје 2006. Поаѓајќи од расположливите извори Атанасовски навлегува во проблематиката на суштинското прашање за местото на св. Наум Охридски во историјата и заклучува дека: Наум како деец е поврзан со историјата на повеќе земји. Тој е дел од историјата на Македонија, потоа како мисионер е дел од историјата на Византија, Моравија, Панонија и на крајот дел и од историјата на Бугарија. Неговото историско значење ги надминува границите на повеќе современи “национални” држави и затоа тој треба да се прифати како историска личност што е дел од историјата на тие држави и тој треба да има место во историјата на тие држави.

8. Недовербата меѓу “Балканците” во XIV век, последици и поуки. Годишен зборник на Филозофски факултет-Скопје. Кн. 58. Скопје 2005. Овој прилог на проф. Атанасовски претставува аналитичко-синтетичка целина во која се разработени односите помеѓу балканските држави: Византија, Бугарија и Србија, периодите на добрососедство и периодите на конфликти и взајемна недоверба. Заклучокот е дека токму недовербата на Балканците била причината за нивното потчинување од страна на Турците Османлии и дека балканските народи до денес немаат извлечено позитивна поука од тие настани. Денес кога цела Европа се обединува и ги брише границите, кај нас на Балканот се одвива обратен процес на поставување нови граници и делби на постојните држави со сеенje на меѓусебна недоверба и предизвикување на конфликти, кои од своја страна негативно се одразуваат на секојдневниот живот на населението.

9. Свети Наум Охридски и европската димензија на неговото дело. - Зборник Свети Наум Охридски - живот и дело. Скопје 2006. Дејноста на св. Наум Охридски е предмет на овој прилог, но таа дејност е анализирана од современ аспект, при што Атанасовски потенцира дека : Дејноста на св. Наум претставува продолжение на дејноста на неговите учители Кирил и Методиј и дека со него и неговите следбеници делото на Солунските браќа било усовршено и заокружено. Во текот на целиот свој живот Наум ја проповедал

византиската идеја за единствено земско царство по примерот на небеското. Таа идеја совршено одговара на денешната идеја за обединета Европа, иако Европа не е целиот свет. Токму во црковно-учителската дејност на св. Наум Охридски, според Атанасовски, се огледа европската димензија на неговото дело, да нема граници меѓу народите, а секој народ да има право на богослужба на својот јазик.

10. Регионализација и глобализација, а не национализација на средновековната балканска историја. - Зборник -Историјата начин на употреба. Варна 2006. Анализирајќи повеќе настани и личности од средновековната историја на балканските народи проф. Атанасовски доаѓа до заклучок дека: Повеќето од настаните неможе да се поврзат само со историјата на еден народ, туку дека тие се дел од историјата на повеќе народи и затоа треба да се изучуваат како глобални настани, а не како национални. Заложбата на Атанасовски е секој историчар во својата земја да пристапи на тој начин што предност да му даде на глобалното и регионалното пред националното, а резултатот би бил во елиминирање на конфликти со “национален” предзнак. Од посебно значење е тоа што овој прилог е објавен во Варна, Р. Бугарија, на македонски јазик, а знаеме каков став имаат нашите источни соседи по прашањето за македонскиот јазик и народ.

11. Влијанието на Русија за создавање на Самуиловата држава и црковните врски на Самуил со Киевска Русија. Материјали од Третата македонско-руска научна конференција. Охрид 9-11. 08.2001. Зборник -Руско-македонските јазични, литературни и културни врски. З. Скопје 2006. Во овој прилог проф. Атанасовски ги разработува последиците од руско-бугарската и руско-византиската војна 968-971 година и како таа војна се одразила на состојбата во Македонија. Проф. Атанасовски е на мислење дека таа војна имала благопријатно влијание врз движењето во Македонија и создавањето на Самуиловата држава. Потоа, смета авторот дека дошло и до воспоставување на црковни врски помеѓу Охридската архиепископија и Русија и дека има индииции за македонско потекло на двајца руски светци (Глеб и Борис).

12. Средновековната државна идеологија на Балканот и нејзиното влијание на современите конфликти. Зборник -Мир и конфликти в Југоисточна Европа. Кюстендил 2006. Истото е објавено во Годишен зборник

на Филозофски факултет-Скопје. Кн. 59. Скопје 2006. Од самиот наслов на прилогот се гледа целта што сака да ја постигне проф. Атанасовски. Тоа е анализа на средновековната државна идеологија, тесно поврзана со античката поради државоправните традиции, а со една мала разлика, христијанската идеологија прифатена од Византија и пренесена на соседните држави. Србија и Бугарија. Христијанската идеологија станала и државна, која во зависност од моменталната положба се прилагодувала на дневната политика.

Денес на почетокот на XXI век балканските држави повикувајќи се на средновековната нивна историја настојуваат да ги достигнат тогашните граници, а сето тоа влијаеше на конфликтите што се случија на овие простори. Сето тоа има негативни последици за Република Македонија. Некои од соседите не ја признаваат самостојноста на МПЦ, други посебноста на македонската нација и сл. Заклучокот на Атанасовски е дека во интерес на подоброто живеење треба да се натпреваруваме во економијата и подобрување на условите за живот, а минатото да ни служи како поука дека конфликтите треба да ги оставиме како лош пример од минатото.

13. Византија и Словените од околната на Солун во VII век. Годишен зборник на Филозофски факултет-Скопје. Кн. 60. Скопје 2007. Анализирајќи ги изворите проф. Атанасовски дава сублимиран преглед на односите на Словените од околната на Солун со Византија. Во прилогот, тој наведува дека тие односи биле односи на два политички субјекти. Словените истапувале како политички субјект кој го имал регулирано својот престој во Македонија и кој настојува да ја отстрани византиската власт од единствената нејзина воена база во Македонија. Во тие акции Словените дејствувајќи сојузени повеќе племиња дадени поименично во изворите. Во текот на воените операции на Византија против Словените во Македонија, посебно од 658 година дошло до склучување на мир и најверојатно “рексот Пребонд” бил признат за “кral на своите Словени”, а тој од своја страна по примерот на Теодорих Остроготски се обврзал да дејствува во правец на затврдување на централната власт во Македонија. Потоа, Пребонд бил осомничен дека крои “зли” планови против Солун, а при еден негов престој во Солун бил фатен и одведен во Цариград. Следувало словенско пратеништво до управникот на Солун и мешовито пратеништво на видни Солунчани и Словени кај византискиот император за

преговори да се ослободи Пребонд. Сето тоа според Атанасовски укажува на регулирани односи на два политички субјекта-Византија и Словените.

3. УЧЕСТВА НА СИМПОЗИУМИ: Проф. Атанасовски учествувал на повеќе симпозиуми во земјата и странство, од нив ги издвојуваме следните:

A) Во странство:

19-20 април 2003 година, Софија, Р. Бугарија, Меѓународен симпозиум на тема: Проблемот на продолжителното и дистанционото обучение. Реферат на тема: Потребата од продолжително историско образование во Република Македонија и Балканот.

2-4 октомври 2003 година, Кустендил, Р. Бугарија. Четврт меѓународен симпозиум Пауталија-Велбужд-Кустендил и околните области. Реферат на тема: Велбужд како престолнина на господин Константин Дејанов.

14-15 ноември 2003 година, Велико Трново, Р. Бугарија, Меѓународна научна конференција: Средновековна Европа и Балканите, реферат на тема: Преминот на Фридрих Барбароса низ Балканот и местоположбата на Анзбертовиот Градец.

28-30 мај 2004 година Кустендил, Р. Бугарија. Научна конференција со меѓународно учество на тема: Националното и регионалното во историјата. Реферат на тема: Средновековната историја помеѓу националното и регионалното.

5-6 ноември 2004 година, Благоевград, Р. Бугарија, Меѓународна научна конференција на тема: Социјална динамика и врските со јавноста. Реферат на тема: Институцијата император во Византија и врските на императорот со изборните колегии.

2-3 декември 2004 година, Благоевград, Р. Бугарија, Меѓународна научна конференција на тема: Од разочарување кон надеж. Балканите: историја, поколенија, идентичности. Реферат на тема: Недовербата меѓу Балканските народи во XIV век и денес.

13-14 мај 2005 година, Варна, Р. Бугарија, Единаесетти понтијски читања, на тема: Историјата-начин на употреба. Пленарен реферат на тема: Регионализација и глобализација, а не национализација на средновековната балканска историја.

27-29 мај 2005 година, Кустендил, Р. Бугарија, Научна конференција со меѓународно учество на тема: Мир и конфликти на Балканите. Реферат на тема: Средновековната државна идеологија на Балканот и нејзиното влијание на современите конфликти.

12-14 мај 2006 година, Софија, Р. Бугарија, Центар за славјано-византиски проучувања Иван Дујчев, Меѓународен научен симпозиум на тема: Византија и Словените. Реферат на тема Византија и Словените од околната на Солун во VII век.

9-10 јуни 2006 година, Варна, Р. Бугарија, Дванаесетти понтијски читања, на тема: Историја на патот. Реферат на тема: Византискиот модел за решавање на конфликти.

11-13 октомври 2007 година Кустендил, Р. Бугарија, Шести меѓународен симпозиум: Пауталија-Велбужд-Кустендил и околните територии низ историјата. Реферат на тема: Имотите на манастирот Св. Георги Грг-Скопски во Велбужд и околната.

Б) Во Македонија:

7. декември 2005 година, Скопје, Правен факултет, Меѓународна конференција "Via Egnatia" (Патот Исток Запад) во времето на Јустенијан и денес. Реферат на тема: Значењето на "Via Egnatia" во византискиот период.

19-20 октомври 2005 година, Охрид, Меѓународен симпозиум; Свети Наум Охридски-живот и дело. Реферат на тема: Свети Наум Охридски и европската димензија на неговото дело.

30-31 октомври 2006 година, Скопје, ИНИ, Меѓународна научна конференција на тема: Транзициите во историјата и културата. Реферат на тема: Преодот од античката кон средновековната римска историја.

8-9 декември 2006 година, Скопје, Институт за историја, Меѓународна научна конференција на тема: Македонија и соседите. Реферат на тема: Интеграции и дезинтеграции во средновековна Македонија.

В) Предавања: Атанасовски одржал и неколку предавања за слушателите на Меѓународниот семинар за македонски јазик, литература и култура во Охрид, и тоа:

Август 2003 година, Охрид. Предавање на Семинарот за македонски јазик, литература и култура, на тема: Византиската државна политика и Македонија.

12. август 2005 година, Охрид, Предавање на Семинарот за македонски јазик, литература и култура, на тема : Местото на Свети Наум Охридски во историјата.

Курс Историја на Македонија (циклус предавања) за слушателите на Семинарот за македонски јазик, литература и култура, во 2003; 2004 и 2005 година.

ЗАКЛУЧОК

Професор д-р Александар Атанасовски, уште како помлад асистент, асистент, посебно како доцент и вонреден професор интензивно се зафати со проучувањето на историјата на македонскиот народ во средниот век, а истовремено и со историјата на Византија. Преку собирање и критичко проучување на изворите и научната литература (странска и домашна) успеа брзо да се оспособи да разрешува бројни проблеми од историјата на средновековна Македонија и Византија, за што се доказ неговите научни трудови. Во прилог на неговото сестрано научно и стручно изградување говори и неговото учество со реферати на повеќе меѓународни симпозиуми и други средби, а посебно резултатите од неговото активно вклучување во изведувањето на наставата и вежбите по предметите: Историја на македонскиот народ - среден век и историја на Византија на Филозофскиот факултет. Тој е еден од поборниците за поврзување на теоријата со практиката и затоа интензивно работи на изведување теренска настава со студентите за да може да им ги доближи настаните од минатото.

Д-р. А. Атанасовски активно се вклучи и во работата на повеќе стручни и општествени организации на Филозофскиот факултет и надвор од него. Член е на Советот на Меѓународната манифестација Гоцеви Денови, член е на организацискиот одбор за подготвка на меѓународниот симпозиум за одбележување на 100 годишнината од Илинденското востание и смртта на

Гоце Делчев на тема: Македонскиот национален идентитет и државотворноста на македонскиот народ и др.

Досегашната наставно-научна дејност и општествена активност на професор д-р Александар Атанасовски несомнено говори за неговото успешно изградување како наставник и научник од областа на средновековната историја на македонскиот народ и историјата на Византија. Затоа Рецензентската комисија со особено задоволство му предлага на Насставно-научниот совет на Филозофскиот факултет, вонредниот професор д-р А. Атанасовски да го избере во повисоко звање *редовен професор* за предметите од научните области (дисциплини) : *историја на Македонија - среден век и Византологија.*

Членови на Комисијата:

1. Проф. д-р Лидија Славева

2. Проф. д-р Коста Ачиевски

3. Проф. д-р Елица Манева

Универзитет "Св. КИРИЛ И МЕТОДИЈ"
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
Ба. Ои - 1525/08
10.03.2008 год.
Скопје

Врз основа на член 75, 133, 141 и 142 од Законот за високото образование, а согласно извештајот на Рецензентската комисија објавен во Билтен бр. 935/101 од 1. II 2008 година, Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет во Скопје, на својата XVIII редовна седница, одржана на 27 II 2008 година, донесе

О Д Л У К А
за избор на наставник

I

1. Д-р Александар Атанасовски , вонреден професор по предметите историја на македонскиот народ среден век и историја на Византија на Филозофскиот факултет во Скопје, се избира во звањето **редовен професор** за научните области (дисциплини) :Историја на Македонија (среден век) и Византологија , за време од 5 (пет) години од денот на изборот.

2. Со извршениот избор именуваниот-ата засновува работен однос за времето на кое е избран-а, сметано од 28. II 2008 година.

II

Со именуваниот-ата ќе се склучи договор за работа.

III

По еден примерок од одлуката да се достави на : именуваниот-ата, досието, Одделението за општи, правни, персонални и наставни работи и архивата на Факултетот.

Д Е К А Н
на Филозофскиот факултет
Проф. д-р Трајан Гоцевски

